

۱۵۴-۱۵۵

نقش انجمن اولیا و مربیان در اثربخشی آموزشی

زهرا زارع ، حمدرضا عظمتی

انتشارات اوان

سرشناسه : زارع، زهرا، ۱۳۴۷ -

عنوان و نام پدیدآور : نقش انجمن اولیا و مربیان در اثربخشی آموزشی / نویسنده زهرا زارع، محمدرضا عظمی؛ ویراستار علمی اکرم فعل عراقی، مهناز مسعودی تفرشی.

مشخصات نشر : تهران: آواز، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری : ۱۵۲ ص: جدول.

شابک : 978-600-7966-23-5

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت : کتابنامه.

موضوع : انجمن های اولیا و مربیان - ایران - Parents' and teachers' associations-- Iran

موضوع : انجمن های اولیا و مربیان - ایران - نمونه پژوهی

موضوع : Parents' and teachers' associations - Iran - Case studies

موضوع : آموزش و پرورش - مشارکت والدین - Education -- Parent participation

موضوع : مدیران مدارس ابتدایی - ایران - نمونه پژوهی

موضوع : Elementary school principals -- Iran - Case studies

موضوع : معاونان مدرسه - ایران - نمونه پژوهی Assistant school principals -- Iran - Case studies

موضوع : عظمی، محمدرضا، ۱۳۴۴ -

شناسه زوده : فعل عراقی، اکرم، ۱۳۴۸ - ویراستار

شناسه زوده : مسعودی تفرشی، مهناز، ۱۳۵۴ - ویراستار

رده بندی کنگر : ۱۳۹۶ ۲۳۰۷۰۰۰۰

رده بندی دیویی : ۳۰۰ ۱۹۲۰

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۰۰۳۰۳

انتشارات آواز

نقش انجمن اولیا و مربیان در اثربخشی آموزشی

نویسنده: زهرا زارع، محمدرضا عظمی

ویراستار علمی: مهناز مسعودی تفرشی، زهرا زارع

ناظر چاپ: سحر اسماعیلی

تنظیم صفحات: خرمشاهی، لیتوگرافی: فرانقش، چاپ: آواز

چاپ اول: ۱۳۹۶، شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۵ - ۲۳ - ۷۹۶۶ - ۶۰۰ - ۹۷۸

نشر آواز: تهران، انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پلاک ۳۰۰

تلفن: ۶۴۴۰۲۵۷۱، دورنگار: ۶۶۴۹۱۹۰۸، صندوق پستی: ۱۳۱۴۵/۱۶۹

Email: aavaazpub@gmail.com

قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۹	پیشگمار
۱۵	فصل اول: آموزش و پرورش
۱۹	کارکردهای آموزش و پرورش
۲۰	* مدرسه:
۲۱	* کارکردهای مدرسه:
۲۹	فصل دوم: انجمن اولیا و مربیان
۳۱	جایگاه انجمن اولیا و مربیان در آموزش و پرورش
۳۱	۱- جایگاه تربیتی
۳۳	۲- جایگاه مشارکتی - حمایتی
۳۵	۳- جایگاه فرهنگی - اجتماعی
۳۶	۴- جایگاه قانونی
۳۸	۵- جایگاه اقتصادی
۳۸	اهمیت و ضرورت وجود انجمن اولیا و مربیان
۴۱	اهداف مشارکت اولیا و مربیان در تعلیم و تربیت
۴۲	۱. ایجاد هماهنگی در روشهای تربیتی خانه و مدرسه:
۴۳	۲. شناسایی و پرورش تواناییهای بالقوهی کودکان

۴۳	۳. کسب دیدگاه مشترک در مورد تربیت کودکان.....
۴۴	مدارس.....
۴۶	ابعاد مشارکت اولیا و مربیان.....
۴۶	۱- اشتراک نظر درباره تعلیم و تربیت کودکان.....
۴۷	۲- مشارکت در روند فعالیت‌های آموزشگاه.....
۴۷	۳- مشارکت در فعالیت‌های تکمیلی و جبرانی.....
۴۸	۴- همکاری مشارکت والدین در مدرسه.....
۴۹	توجه به معنی مشارکت والدین در مدارس.....
۵۰	طبقه‌بندی مشارکت والدین.....
۵۱	پیوستار تصمیم‌گیری (مارش، ۱۹۸۸).....
۵۳	پیوستار مشارکت والدین (مارش، ۱۹۸۸).....
۵۵	فصل سوم: مدل‌های مشارکت والدین.....
۵۷	مدل حمایتی:.....
۵۷	مدل از خانه به مدرسه.....
۵۷	مدل لغتای برنامه‌ی درسی.....
	مدل‌های مشارکت والدین و نقش‌های والدین، متخصصان و تجارب
۵۸	دانش‌آموزان (فیزگرا، ۲۰۰۴).....
۶۰	مشارکت والدین در برنامه درسی.....
۶۱	موانع مشارکت والدین در مدارس.....
۶۲	۱- موانع مربوط به حیطه‌ی اولیا.....
۶۳	۲- موانع مربوط به حیطه‌ی نظام آموزشی.....
۶۴	۳- موانع مربوط به حیطه‌ی سازمانی.....
۶۵	موانع رشد و تقویت انجمن‌ها.....

۱. موانع و مسایل مربوط به حیظههای اولیا	۶۶
۲. موانع و مسایل مربوط به حیظههای نظام آموزشی (آموزشگاه)	۶۶
۳. موانع و مسایل ناشی از حیظههای سازمانی	۶۷
نقش مدیر در جلب مشارکت اولیا در امور مدرسه	۶۸
انجمن اولیا و مربیان و چشم انداز آینده	۶۹
فصل چهارم: یک تجربه عملی	۷۱
جامعه آماری	۷۳
نوع جامعه آماری به تفکیک مناطق	۷۴
* حجم نمونه و روش تعیین آن	۷۵
الف) نمونه آماری	۷۵
ب) روش نمونه گیری	۷۵
توزیع نمونه آماری به تفکیک مناطق	۷۶
* ابزار اندازه گیری اطلاعات	۷۶
ابعاد مولفه‌ها و گویه‌های مربوط به یک از مولفه‌ها در پرسشنامه	۷۷
* روایی	۷۷
* پایایی	۷۷
مقادیر آلفای کرونباخ هریک از متغیرها در پرسشنامه نقش انجمن و اولیا	۷۸
* توصیف آماری داده‌ها و تحلیل استنباطی آنها	۷۸
* یافته‌های تحلیلی	۷۹
۱- بررسی وضعیت توزیع متغیرهای تحقیق	۷۹
نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنف برای بررسی توزیع متغیرها	۷۹
۲- نتیجه‌گیری از توزیع متغیرها و انتخاب آزمون مناسب برای بررسی	
سوالات تحقیق	۸۰
۳- بررسی سوالات تحقیق	۸۱

- ۸۱ نتایج آزمون خن دو برای بررسی فرضیه اصلی
- ۸۲ نتایج آزمون خن دو برای بررسی سوال اول
- ۸۳ نتایج آزمون خن دو برای بررسی سوال دوم
- ۸۴ نتایج آزمون خن دو برای بررسی سوال سوم
- ۸۵ نتایج آزمون خن دو برای بررسی سوال چهارم
- ۸۶ نتایج آزمون خن دو برای بررسی سوال پنجم
- ۸۷ نتایج آزمون خن دو برای بررسی سوال ششم
- ۴- رتبه بندی تاثیر مولفههای انجمن اولیا و مربیان بر بهبود کیفی آموزش از دیدگاه دانشگويان ۸۸
- رتبه بندی تأثير مولفه ای انجمن اولیا و مربیان بر بهبود کیفی آموزش ۸۸
- نتیجه گیری ۸۹
- * پیشنهادات ۹۱
- پيوست ۹۳
- منابع و مأخذ ۱۰۷

پیشگفتار

جامعه امروز مرتبا در حال تغییر و دگرگونی هستند همه چیز در زمینه فناوری و ابزار و وسائل تولید در صنعت، کشاورزی، خدمات، آموزشی، فرهنگی و ... به طور مداوم در حال تغییر است بنابراین، این شرایط اقتصادی کنونی که نهادهای تشکیل دهنده جامعه مانند خانواده، مدرسه، نهادهای اداری و جوامع کوچک همواره خود در ارتباط باشند و روابط متقابل با هم دیگر داشته باشند و این نهادهای کوچک به عنوان زیر مجموعه جامعه با جامعه هم ارتباط تنگاتنگ داشته باشند. وقتی تمام نهادهای تشکیل دهنده جامعه با هم ارتباط تنگاتنگ داشته باشند یعنی خانواده و مدرسه با هم روابط متقابل داشته باشند. کوشش‌های فراوانی برای تقویت روابط خانه-مدرسه صورت می‌گیرد که این کوشش‌ها توسط والدین، معلمان، مدیران مدارس و مربیان هم تایید می‌شود. (احسانی ۱۳۸۱)

نظام آموزش و پرورش به علت تحت پوشش قرار دادن اقشار مختلف مردم، مسئولیت بزرگی بر عهده دارد. این مسئولیت را می‌توان به روز بزرگ‌تر می‌شود زیرا تقاضا برای آموزش و پرورش رشد بی سابقه‌ای پیدا کرده به طوری که با افزایش تعداد دانش‌آموزان در سطوح مختلف آموزشی، تأسیس مدارس و مراکز آموزشی جدید، استخدام معلمان بیشتر و سرمایه‌گذاری افزون‌تر ضرورت یافته است (علاقه بند، ۱۳۷۵)

ادامه‌ی فعالیت‌های این نظام فراگیر و گسترده، بدون مشارکت مقصور نخواهد بود. مشارکت مردم تنها به مساله‌ی هزینه‌ها محدود نمی‌شود بلکه مقصود از مشارکت، حضور مستمر، فعال و همه‌جانبه و موثر در تمام فعالیت‌های آموزش و پرورش است. والدین نقش حیاتی در تعلیم و تربیت فرزندان‌شان دارند. اولین مربیان آن‌ها به حساب می‌آیند و این نقش مهم را هنگامی که فرزندان‌شان راهی مدرسه می‌شوند ادامه می‌دهند. هدف والدین آن است که فرزندان‌شان با حضور در مدارس، به علم و آگاهی دست یابند. تحقق این هدف جز با همکاری اولیا و مربیان امکان‌پذیر نیست (امانی، ۱۳۸۲).

تحقیقات نشان می‌دهند که مشارکت بیشتر والدین در مسایل آموزشی، علاقه و مثبت‌اندیشی‌شان آموزان را نسبت به تحصیل افزایش می‌دهد. بنابراین مدارس و مسئولان آموزش و پرورش سراسر دنیا درصدد هستند تا هرچه بیشتر از مشارکت والدین را فراهم کنند و از نظرات ارزشمند آن‌ها بهره ببرند. هدف از تشکیل انجمن‌های اولیا و مربیان نیز همین است. همکاری این دو گروه دانش‌آموزان را متوجه می‌سازد که بین خانه و مدرسه جدایی نیست و دوگانگی بین روش‌های تربیتی این دو محیط وجود ندارد. (چازان، ۱۳۸۵)

در سال‌های اخیر، نظام آموزش و پرورش کشور با مشکلات متعددی روبه‌رو بوده است. حل این مشکلات و برطرف کردن کاستی‌های آن یکی از دغدغه‌ها و نگرانی‌های جدی دست‌اندرکاران آموزش و پرورش است.

اداره امور مدرسه باید مبتنی بر تصمیم‌گیری مشترک، استقلال نسبی، انعطاف‌پذیری، روش‌های غیر متمرکز و مشارکت جویانه باشد تا فضای مدرسه را پویا، پر نشاط و فعال نماید و توانمندی‌ها و

خلاقیت‌های مدیران و معلمان و دانش‌آموزان را شکوفا و متجلی سازد. از طرف دیگر سیاست‌های راهبردی آموزش و پرورش بر تمرکز زدایی، مدرسه محوری و توسعه مشارکت همه جانبه متمرکز است که با تفویض اختیارات و مشارکت دانش‌آموزان در امور مدرسه، زمینه تحقق و تربیت همگانی فراهم می‌شود. (سراوانی، ۱۳۸۹)

فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مدارس بدون جلب توجه و همکاری اولیای دانش‌آموزان نتایج مطلوب نخواهد داشت. زیرا تاثیر پذیری فرزند از عامل خانواده بیش از سایر عوامل است و تا این عوامل شناخته نشود مورد توجه قرار نگیرد و معلمان و والدین آن‌ها را به عنوان عوامل بسیار مهم و مؤثر در رشد و یادگیری دانش‌آموزان نپذیرند، موفقیت‌های تربیتی بسیار کم و راه‌های غیر ممکن خواهد بود. از طرفی دیگر دانش‌آموز قسمت اعظم زندگی خود را خارج از مدرسه می‌گذراند و آموزشگاه تنها ۱۲ درصد از وقت او را خارج از محیط زندگی اشغال می‌کند. لذا اولیا نیز باید از برنامه‌ها، اهداف، تکالیف و خواسته‌های آموزشگاه آگاهی یابند تا بتوانند مناسب با نیازهای آموزش و پرورش دانش‌آموز و هماهنگ با مدرسه در امر تعلیم و تربیت او مشارکت کنند. (عباس‌زاده، ۱۳۷۸)

تربیت صحیح کودکان و نوجوانان کوشش و همکاری، تقابل خانواده و مدرسه را برای شناخت و چارچوبی مسائل روزمره تربیتی ایجاد می‌کند. به طوری که امروزه پیوند مستمر خانه و مدرسه و ارتباط متقابل اولیا و مربیان به عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان تعلیم و تربیت مطرح است. آنجا که پدر و مادر مسئولیت تربیت فرزند خویش را یک جا به مدرسه محول می‌کنند و از آن نیازها و ضرورت‌های تربیتی فرزند خویش که در چارچوب تربیت عمومی و رسمی نمی‌گنجد، فارغ هستند

و به انتظار نتایج تربیت رسمی، فرصت‌ها را از دست می‌دهند. دشواری‌ها و کمبودهای پدید می‌آید که همکاری و همفکری خانواده و مدرسه به موقع و به سادگی می‌تواند در جهت رفع آن‌ها موثر باشد (پیوند انجمن اولیا و مربیان، شماره ۲۷۱)

از آنجا که مدرسه بعد از خانه مهم‌ترین نهادی است که در رفتار و کردار و دگرگونی عواطف نوجوانان نقش اصلی را بر عهده دارد می‌توان با برنامه‌ریزی صحیح و با مشارکت معلمان و والدین، حس همکاری، حس همدردی، آداب و نزاکت اجتماعی، سازگاری مراعات نظم، حل و رفع مسائل و مشارکت در محیط‌های آموزشی را به دانش‌آموزان آموخت. آری برای دانش‌آموزان یک نظام آموزش و پرورش مطلوب، مشارکت اولیای دانش‌آموزان لازم است.

همواره والدین انگیزه‌هایی برای پیشرفت علمی و نیز تربیت اخلاقی و اجتماعی و حرفه‌آموزی به فرزندان خود دارند، که اگر زمینه و بستر مناسبی برای جلب و جذب توانمندی‌های آنان فراهم شود، مطمئناً از همکاری با سیستم آموزشی مضایقه خواهد کرد. به نظر می‌رسد در نظام کنونی آموزشی و پرورش، ساز و کارهای جلب و جذب مشارکت‌های علمی و تخصصی والدین به شکل نظام‌مند وجود ندارد و شاید نزد مسئولان و برنامه‌ریزان تعلیم و تربیت مورد غفلت هم واقع شده است (داوودی، ۱۳۸۵)

از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی و رسمی که نقش موثر و قابل توجهی در پیشرفت و یا ترقی جامعه ایفا نموده است مدرسه است. بدیهی است چنانچه با فراست به مثلث ارتباط بین مدرسه، خانواده و جامعه نظر بیفکنیم مشاهده می‌کنیم هر گاه پیوند این عناصر مستحکم و تعاملی بوده است هر سه نهاد از این ارتباط تنگاتنگ و دو جانبه بهره برده‌اند. درک

مشترک از از فلسفه آموزش در فرایند سازمان دهی مدرسه به کلیه بازیگران آموزشی (مدیر، معلمان، والدین و دانش آموزان) قدرت می‌بخشد تا بر آن چه انجام می‌گیری تأثیر بگذارند. به عبارت دیگر بازیگران آموزشی با سهیم بودن در تصمیم گیری، مسئولان بهزیستی مدرسه و افزایش اثر بخشی مدرسه به شمار می‌روند. (علاقه بند، ۳۷۷)

سه ضلع خانواده، مدرسه و جامعه وقتی اهداف مشترک تربیتی را دنبال می‌کنند و دارای آرمان‌های مشترک تعریف شده و شفافی می‌باشد و بتوانند توافق عمومی را برای رسیدن به این اهداف جلب کنند آینده‌ای درخشان خواهند داشت. اگر بین اولیا و مربیان ارتباط منطقی مشارکت حواله ایجاد نشود این سه ضلع، سه پاره خط جدا افتاده از همدیگر خواهند بود (کنش‌ها، ۱۳۹۱)

مدرسه نهاد مقدس است که در آن دانش‌آموزان در کنار معلمان و مربیان تربیتی رشد می‌کند و این فرایند رشد و پرورش، عوامل مختلفی دخیل هستند که اگر این عوامل شناسایی شوند می‌توانند سبب شکوفایی استعدادها، آرامش روانی، احترام متقابل و زندگی پربار گردند. از آنجا که دانش‌آموزان گران‌بهارترین سرمایه جامعه هستند و بر ما فرض است که با تمام وجود تلاش کنیم تا استعدادی که در آینده شکوفا شود و زمینه ظهور و معنویت و خلاقیت فکری را فراهم نماییم که البته به این نتیجه در سایه همفکری و پیوند مستمر و صمیمانه از جانب اولیا و مربیان تربیتی حاصل خواهد شد. (عباسی، ۱۳۸۷)

امروزه بهبود کیفیت در آموزش و پرورش مانند زمینه‌های دیگر از جمله صنعت، بهداشت و ... ضرورت یافته است، زیرا عملکرد نظام آموزشی را در سطح جامعه رقم می‌زند و عملکرد موثر سازمان‌های آموزشی نیز اساس عملکرد یک جامعه و ملت را تشکیل می‌دهد. بهبود

کیفیت در آموزش و پرورش از شاخص‌های مهم در بهبود سازمان آموزشی محسوب می‌شود. (حاجی پور، ۱۳۷۸)

اهمیت و نقش آموزش و پرورش در بهسازی و توسعه زندگی فردی و اجتماعی موجب شده است که جامعه و اولیای دانش‌آموزان انتظار داشته باشند که مدرسه محیطی رشد دهنده، پویا و زمینه ساز پرورش استعدادهای بالقوه و حداد فرزندان آنان باشد.

مربیان و والدین همواره به کمک هم سعی داشته‌اند که روابط جدی و موری بیان کنند. برقرار کنند. زیرا اکثر والدین و اولیا مدرسه هدف‌های مشترک را در قبال دانش‌آموزان و فرزندان دنبال می‌کنند. لذا همواره مشارکت والدین و نقش انجمن اولیا و مربیان در مدارس از اهمیت زیادی برخوردار است چرا که موجب پیشرفت تحصیلی و تربیت بهتر دانش‌آموزان باشد. (سراوانی، ۱۳۸۹) آری لازمه رشد و پویایی و بالندگی نظام تعلیم و تربیت ارتباط مستمر و دائمی و همکاری همیشگی مربیان و اولیا است. (نجنی، ۱۳۷۸)

حال با توجه به آن چه پیرامون اهمیت وجود انجمن اولیا، مدرسه و مربیان بیان شد می‌توان گفت که انجمن اولیا و مربیان نقشی که بر عهده دارد از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد. از آن جایی که توجه به بهبود کیفیت در آموزش و شناسایی عوامل دخیل در آن امری است که همواره مورد توجه محققان حوزه تعلیم و تربیت بوده است. بروری به نظر می‌رسد تا تاثیر این انجمن در بهبود کیفیت در نظام آموزش و پرورش مورد تحقیق قرار گیرد.